

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО
РОМАНУ»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
української літератури
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основні тенденції розвитку українського історичного роману
Викладач (-і)	кандидат філологічних наук, доцент Баран Євген Михайлович
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-74
E-mail викладача	evgen23@i.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ECTS, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Згідно розкладу консультаційних годин викладачів кафедри української літератури
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Проблема історичної свідомості українського народу, у якого в умовах тоталітарної держави хотіли витравити почуття самостійності, самоповаги, а відтак перспектив подальшого історичного саморозвитку, ніколи не втрачала своєї злободенності для української інтелігенції. Сьогодні ця проблема постає перед нами, позначена нерідко гірким досвідом попередніх поколінь.</p> <p>Справедливою є думка німецького філософа К. Ясперса про те, що «історичні досягнення тісно зв'язані з традицією, вони передаються і тому можуть бути втрачені». Це твердження дозволяє зрозуміти причини посиленого інтересу до творів історичної тематики на певних відрізках суспільно-політичного життя з боку читачів, критиків і літературознавців. І якщо у перших цей інтерес має тенденцію до спаду чи нового піднесення, то в останніх він, в основному, перманентний. Читацькі зацікавлення чи збайдужіння до історичної романістики дозволяє повніше наголосити на причинах такого явища і формувати читацькі смаки на кращих взірцях.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу – дати студентам певну суму знань з української історичної прози ст., висвітлити на їх основі найбільш типові явища і факти тогочасного суспільно-історичного життя України, висвітлити її періоди, напрями, стилі, жанри та засувати роль знакових постатей у означеному дискурсі.</p> <p>Завдання курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • донести знання про визначні здобутки української історичної класичної прози; • розкрити стосунки літератури та суспільно-політичного розвитку; • навчити студентів аналізувати художні тексти, засвоївши специфіку історичної романістики; • домогтися самостійного опрацювання студентами текстів української історичної класичної прози; • залучати студентів до активного наукового пошуку, до участі в наукових студентських конференціях. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Інтегральна компетентність</u> Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.</p> <p><u>Загальні компетентності:</u> ЗК-1. Здатність до застосування знань у практичних ситуаціях професійної діяльності. ЗК-3. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.</p>	

ЗК-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії і її реалізації в професійній діяльності.

ЗК-11. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, працювати автономно і самостійно та оцінювати якість виконуваних робіт.

Спеціальні компетентності:

СК-1. Здатність застосовувати знання із літературознавства та мовознавства для вирішення професійних завдань, вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК-2. Уміння поглиблювати теоретичні та практичні знання з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

СК-3. Здатність враховувати індивідуальні особливості здобувачів освіти, організовувати конструктивну взаємодію з учасниками освітнього процесу, забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

СК-4. Здатність розуміти тенденції в науці та освіті, готовність до використання інновацій у професійній діяльності.

СК-5. Здатність оперувати методами наукового аналізу та структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх підходів, прийомів, методик.

СК-7. Здатність планувати, організовувати, виконувати та презентувати прикладне дослідження з української мови / літератури, застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

СК-10. Здатність застосовувати на практиці знання про принципи, методи та прийоми аналізу художнього тексту.

СК-12. Здатність до усвідомлення національно-світоглядного, художньо-виховного, творчо-розвивального потенціалу української мови та літератури, вміння враховувати національні, етнічні, регіональні особливості освітнього процесу, формувати національно свідому особистість.

СК-13. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності, дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПР-02. Усвідомлює специфіку предметної області, орієнтується в різних лінгвістичних напрямках і школах, літературних напрямках і течіях, критично осмислює історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої і літературознавчої науки.

ПР-04. Здійснює науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, демонструє вміння класифікувати, упорядковувати й узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

ПР-05. Володіє вміннями виконувати власне дослідження, визначає і характеризує основні принципи та методи науково-педагогічних досліджень, демонструє навички узагальнення й презентації отриманих результатів.

ПР-06. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки й обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного і змішаного навчання тощо.

ПР-07. Володіє методикою розробки освітніх проектів, аналізує спроможність управління процесом їх упровадження, прогнозує очікувані результати.

ПР-14. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її в учнів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/ Вибіркова	
II	А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)	1 курс	Вибіркова	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість годин		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Вступна тема: історія питання.		2		4
Тема 2. Класифікація української класичної прози.		2		4
Тема 3. Українська історична проза: докучішівський період.			2	4
Тема 4. Українська історична белетристика романтичного періоду (Євген Гребінка, Микола Маркевич, рання історична белетристика Панька Куліша)		2		4
Тема 5. «Чорна рада» Пантелеймона Куліша як перший український історичний роман.			2	4
Тема 6. Фольклорний елемент в українській історичній прозі: «Маруся» Марка Вовчка» і «Марко Проклятий» Олекси Стороженка.			2	4
Тема 7. Хмельниччина в українській історичній белетристиці XIX - поч. XX ст.		2		4
Тема 8. Історико-документальна проза («Чернігівка» Миколи Костомарова, «Волинські оповідання» Ореста Левицького).			2	4
Тема 9. Історична проза Данила Мордовця на теми української козаччини.			2	4
Тема 10. Ідеологічна боротьба в українській історичній – «Вогнем і мечем» Сенкевича – «Князь Єремія Вишневецький» Івана Нечуя-Левицького.			2	4
Тема 11. «Самостійники» і «федералісти» в українській класичній історичній прозі – Іван Нечуй-Левицький – Михайло Старицький.			2	4
Тема 12. Українська історична проза Галичини кінця XIX-поч.XX ст.: від Франка до Чайковського.		2		4
Тема 13. Утопійний історичний роман – «Захар беркут» Івана Франка.			2	4
Тема 14. Українські історичні белетристичні нариси кінця XIX – початку XX ст.: Борис Грінченко, Вячеслав Будзиновський.		2		4

Тема 15. Феномен історичної белетристики Адріана Кащенко.		2	4
	ЗАГ.	12	18
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Вид контролю – залік.</p> <p>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (http://surl.li/sveiyt).</p> <p>Оцінювання здійснюється на основі накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною шкалою.</p> <p>Максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Загальні 100 балів включають: 40 балів за практичні заняття; 20 балів за самостійну роботу (презентаційний проєкт – 15 балів, індивідуальне завдання – 10 балів); 15 балів за контрольну роботу.</p> <p>Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.</p> <p>Здобувач вищої освіти може отримати додаткові бали в межах неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих тем (але не більше 10 балів) відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (http://surl.li/vvwxlh).</p>		
Вимоги до письмової роботи	<p>Контрольна робота – 15 балів.</p> <p>Самостійна робота – 20 балів.</p>		
Семінарські/практичні заняття	Максимальна оцінка – 100 балів		
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Виконання 50% завдань під час вивчення навчальної дисципліни.</p> <p>При виставленні підсумкової оцінки враховуються навчальні досягнення здобувачів вищої освіти (бали), набрані за виконання всіх видів робіт під час поточного контролю, а також бали за результати неформальної освіти (http://surl.li/vvwxlh).</p>		
Підсумковий контроль	<p>Форма підсумкового контролю – екзамен.</p> <p>Форма задачі – комбінована (усна, письмова).</p>		
7. Політика навчальної дисципліни			
<p><u>Письмові роботи.</u> Виконання письмових робіт у процесі вивчення навчальної дисципліни є обов'язковим для всіх здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Інформація щодо результатів тестування, виконання індивідуальних / групових робіт, презентації результатів самостійної роботи, загальна оцінка змістового модуля в цілому надається кожному здобувачеві вищої освіти індивідуально, що відображено в електронному журналі. Неприпустимими є плагіат та списування. Інформація щодо оцінки виконання індивідуального завдання надається здобувачеві освіти після представлення результатів виконання роботи. Результати виконання індивідуального творчого завдання надаються згідно з розкладом практичних занять.</p> <p><u>Академічна доброчесність.</u> Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на основі положень нормативно-правових документів та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (http://surl.li/vystzz), Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (http://surl.li/fhjkjz), Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (http://surl.li/qwibaw), Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі</p>			

здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/lympni>).

Відвідування занять. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<http://surl.li/rokxqk>). Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/sveiyt>).

Неформальна освіта. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<http://surl.li/vvwxlh>).

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Сиротюк Микола. Український радянський історичний роман. Проблема історичної та художньої правди. К., 1962.
2. Павленко Галина. Становлення історичної белетристики в давній українській літературі. К., 1984.
3. Нахлік Євген. Українська романтична проза 20-60-х років XIX ст.. К., 1988.
4. Ільницький Микола. Людина в історії (Сучасний український історичний роман). К., 1989.
5. Багрій Романа. Шлях сера Вальтера Скотта на Україну («Тарас Бульба» М.Гоголя і «Чорна рада» П.Куліша в світлі історичної романістики В. Скотта). К., 1993.
6. Гуляк Анатолій. Становлення українського історичного роману. Київ : ТОВ «Міжнар. фін. агенція», 1997. 293 с.
7. Баран Євген. Українська історична проза другої половини XIX-початку XX століття і Орест Левицький. Львів. 1999.
8. Андрусів Стефанія. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років XX ст. Львів-Тернопіль. 2000.
9. Віннічук Алла. «Геройство мусить мати нагороду» : Концепція історичного минулого України в романістиці другої половини XX століття. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2010. 214 с.
10. Федорук Олександр. «Чорна рада» Пантелеймона Куліша (історія тексту). К., 2019.

15. Інформаційні ресурси

- a. <http://bukvoid.com.ua/>
- b. <http://litakcent.com/>
- c. <http://diasporiana.org.ua/category/ukrainica/page/75/>

<https://kharkiv-nspu.org.ua/archives/category/novynky>